

4. Лихачов Б.Т. Теорія естетичного виховання школярів / Б.Т. Лихачов. – М. : Педагогіка, 1985. – С. 132-137.
5. Радугин А.А. Эстетика : учеб. пособие для вузов / Под ред. Радугина А.А. – М. : Центр, 2000. – 240 с.
6. Сухомлинський В.О. Духовний світ школяра / В.О. Сухомлинський– К. : Рад. школа, 1977. – С. 209-402.

#### REFERENCES

1. Artemov E.S. Some theoretical and practical problems of aesthetic education / E.S. Artemov, O.P. Chinaeva // Questions of Philosophy. - М.: Pedagogics - 1987. - 137 pp.
2. Goncharov, I.F. Aesthetic education of schoolchildren by means of art and reality / I.Ф. Goncharov - М.: Pedagogics, 1986 - 128 pp.
3. Aesthetic education of school youth / Ed. B.T. Likhachova G.A. Zalmona - М.: Pedagogics, 1981. - 57 p.
4. Likhachev B.T. The theory of aesthetic education of schoolchildren / B.T. Likhachev - М.: Pedagogics, 1985. - P. 132-137.
5. Radugin AA Aesthetics: study. a manual for high schools, ed. Radugina AA - М.: Center, 2000. - 240 p.
6. Sukhomlinsky V.O. Spiritual world of schoolboy / VO Sukhomlynsky-K: Rad. School, 1977. - P. 209-402.

УДК 37.035.6:745

Гулей О.В.

старший викладач кафедри історії,  
теорії музики та художньої культури  
Сумського державного педагогічного  
університету імені А.С. Макаренка

Шестопад Я.О.

магістрант ННІ культури і мистецтв  
Сумського державного педагогічного  
університету імені А.С. Макаренка

#### ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФОТОМИСТЕЦТВА У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

*У статті в історико-педагогічному аспекті розглядаються особливості викладання фотомистецтва. Визначаються основні віхи становлення та розвитку виокремлено жанри фотомистецтва. Основну увагу зацентовано на необхідності популяризації та пропаганді означеного виду діяльності як сучасного й перспективного виду художньої творчості. Окреслено можливості використання елементів методики викладання основ фотомистецтва при підготовці вчителів у вищих навчальних закладах.*

**Ключові слова:** фотомистецтво, «технічне» мистецтво, фотографія, фотоплівка, фотоклуб «Імпульс», жанри фотомистецтва.

**Гулей О.В., Шестопад Я.А. Использование элементов методики преподавания фотоискусства в подготовке педагогических кадров.**

*В статье в историко-педагогическом аспекте рассматриваются особенности преподавания фотоискусства. Определяются основные вехи становления и развития выделены жанры фотоискусства. Основное внимание зацентована необходимость популяризации и пропаганде указанного вида деятельности, как современного и перспективного вида художественного творчества. Определены возможности использования элементов методики преподавания основ фотоискусства при подготовке учителей в высших учебных заведениях.*

**Ключевые слова:** фотоискусство, «техническое» искусство, фотографія, фотопленка, фотоклуб «Импульс», жанры фотоискусства.

**Guley O.V., Shestopal Y.A. The use of elements of the methods of teaching photomystev in preparation of pedagogical houses.**

*In the article in the historical and pedagogical aspect, the peculiarities of the teaching of photo art are considered. The main milestones of becoming and development are determined genres of photo art. The focus is on the need to popularize and promote this type of activity, as a modern and promising type of artistic creativity. The possibilities of using elements of the methodology of teaching the basics of photo art in the preparation of teachers in higher education institutions are determined.*

**Keywords:** photo art, "technical" art, photography, film, photoclub «Impulse», genres of photo art.

**Постановка проблеми.** Сучасному вчителю, щоб активно й повноцінно спілкуватися зі світом мистецтва, необхідна різнобічна художня освіченість. Вона вкрай важлива в умовах сьогодення, коли наше суспільство переживає кризу духовності. Про це свідчать прояви естетичної невибагливості, пасивності споживачів мистецтва, засилля масового закордонного мистецтва.

Перед сучасними вищими навчальними закладами при підготовці майбутніх педагогічних кадрів постає і потребує негайного розв'язання проблема пошуку нових шляхів активізації виховного впливу мистецтва на особистість.

Також, однією з важливих проблем мистецької освіти є осмислення діяльності тих угруповань та недержавних регіональних установ, діяльність яких на початку ХХІ століття сприяла підвищенню культурно-мистецького життя краю на якісно новий рівень. На жаль, до цього часу залишаються поза увагою науковців питання розвитку фотомистецтва в культурно-мистецькому просторі окремих регіонів та використання їх надбання при підготовці вчителів у вищих навчальних закладах. Безперечно, в умовах пошуку шляхів вдосконалення вітчизняної мистецької освіти, стає очевидною необхідність вивчення досвіду майстрів фотомистецтва регіонів України задля впровадження їхнього досвіду в методику навчання основ фотомистецтва у ВНЗ.

**Аналіз актуальних досліджень.** Фотомистецтво стало предметом багатьох сучасних наукових досліджень. Так, історичний аспект становлення й розвитку фотомистецтва розглядали у своїх працях науковці: К. Бажак [3], Дж. Берджер [4], С. Зонтаг [5], Б. Ролан [7], К. Чибисова [8]; проблемі кольору й композиції фотографії присвячені наукові розвідки П. Браїана [2]; В. Михалкович [6] у своїх дослідженнях звертав увагу на важливість створення поетичності образів в кадрі; особливості художньої фотографії досліджував Р. Яців [9]; розвитком зазначеного виду мистецтва на регіональному рівні, зокрема на Слобожанщині, переймалася Г. Алексеева [1] та інші. Проте проблемі специфіки методичного аспекту навчання фотомистецтва приділено недостатню увагу. Саме тому **метою** нашого дослідження є обґрунтування перспективи використання елементів методики викладання фотомистецтва при підготовці вчителів у вищих навчальних закладах.

**Виклад основного матеріалу.** Постійні зміни соціальних і політичних умов, стрімкий науково-технічний прогрес, інформаційна насиченість, вимагають від сучасного вчителя мати не лише творче мислення та досвід. Педагог повинен прагнути до саморозвитку, самореалізації, розвивати власні здібності та навички, поповнювати та розширювати межі особистих знань, адаптуватись до внутрішніх та зовнішніх змін в умовах нестабільності.

Важливе значення для здійснення такої мети має вивчення нових напрямків сучасного мистецтва в вищих навчальних закладах, зокрема мистецтва фотографії.

Фотографія стала першим в історії «технічним» мистецтвом як результат наукових дослідів в галузі фізики, хімії та оптики. У 1822 році, були розроблені перші фотоапарати, наприклад, камера-обскура Ж. Нісефора (1765-1833 рр.), що дозволила отримувати фотографічні знімки на спеціальній плівці [3].

Першість «технічного» засобу фіксації зображень належить представникам образотворчого мистецтва. Одним із основних винахідників фотоплівки є Л.Ж. Дагер (1787-1851 рр.).

Зображення створювалися в руслі традиційних для живопису жанрів портрета, пейзажу і натюрморту. Тому стало очевидним, що рання фотографія відкрито імітувала живописні твори відомих майстрів. Як результат, це вплинуло на подальший розвиток фотомистецтва в цілому.

У ХІХ столітті з моменту визнання фотографії як зображувального мистецтва, почалися експерименти зі стилізацією та колоритизацією портретних фото композицій. Фотографи відмовились від різких об'єктивів та фотореалізму, тим самим впровадили новий мистецький метод. Усе це дозволило опанувати додаткові творчі види композицій: фото колаж (фотокліп), фотомонтаж і т. п.

Німецькі фотографи Б. Гомолька в 1907 році, а Р. Фішер у 1912 році стали першими дослідниками, що заклали основи кольорової фотографії [2].

Стрімкий прогрес фотоіндустрії сприяв формуванню первинної системи понять та термінів, пов'язаних з процесами створення фотографії, таких як-от: «планування фотозйомки», «постановка фотозйомки», «фотосесія» та «фотовиробництво». Поступово знімки починають широко використовувати інженери, науковці, етнографи, фізики, топографи, тощо. Технічне підвищення якості плівки перетворило створення фотографії в прикладне фото ремесло.

Один з провідних британських арт-критиків Джон Берджер підкреслює, що: «фотографії стали використовувати для поліцейських досьє, репортажів з місцевих бойових дій, військової рекогносцировки, порнографії, документації для енциклопедій, сімейних альбомів, поштових листівок, антропологічних записів... сентиментального моралізаторства, задоволення власної цікавості (що отримало не зовсім вірну назву «знімки прихованою камерою»), естетичних ефектів, репортажів для новин і офіційних портретів» [4, с. 25]. Відтак, проаналізувавши його слова можна додати, що фотографія з примітивного ремесла поступово реформувалась в мистецтво.

Книга Рудольфа Падеука (1876-1957 рр.) «Художественная фотография и ее творчество» стала однією з перших загальновідомих монографій для фотографів-професіоналів [8].

Серед головних зарубіжних фотографів, варто виокремити француза Анрі Карте-Бресона (1908-2004 рр.). Його вважають, батьком журналістики. «...За допомогою фотографії можна зафіксувати нескінченність в одному моменті часу...» [11] – говорив митець. Також, здобули світової слави американські фотографи Доротей Ланж (1895-1965 рр.) та Ансель Адамс (1902-1984 рр.). Угорець Роберт Капа, стверджував, що: «Фотографія – це документ, дивлячись на який мої очі і серце поринають відчувати, що в світі не все благополучно» [11]. В свою чергу іменитий фотограф, угорець за походженням Брасаї (1899-1984 рр.) наполягав на тому, що: «Мета мистецтва – підняти людей до такого рівня, до якого вони б не змогли дійти іншим шляхом» [11].

Отже, фотографія стала основним елементом науково-технічного прогресу початку ХХ століття, що докорінно змінила хід історії в сфері художнього мистецтва.

Проаналізувавши загальні відомості про мистецтво фотографії в історико-культурному контексті, варто взяти до уваги діяльність конкретного творчого об'єднання, а саме: діяльність фотоклубу «Імпульс» міста Суми.

Вперше фотоклуб «Імпульс» заявив про себе, ще в середині 80-х років минулого століття, його організаторами стали Н. Говорухіна, Ю. Харченко, Є. Шипіцин, та інші. Але клуб проіснував не довго і вже на початку 90-х років ХХ століття припинив свою діяльність. Та на цьому етапі його історія не закінчилася. Ідея відродити фотоклуб належить І. Ройченку та Н. Ковальовій [10]. Як результат 6 червня 2006 року розпочалася діяльність «Імпульсу»: першу фотогалерею організували в приміщенні Сумської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Н.К. Крупської [1].

Спочатку діяльність фотоклубу базувалася на проведенні тематичних внутрішньо клубних конкурсах, організації пленерів, оформленні стендів тощо.

Поступово розширилася жанрова палітра робіт фотомитців клубу «Імпульс», що за рік існування клубу охоплювала: портрет, пейзаж, натюрморт, рекламне фото та інші. У 2007 році Н. Ковальова та С. Колесников були прийняті до Національної спілки фотохудожників України (НСФХУ), дещо пізніше О. Алмазова, В. Тимошенко і С. Чепульський [10]. У квітні 2007 року, після участі у київській фотоярмарці, «Імпульс» потрапив до десятки кращих клубів України. Саме це сприяло обміну виставками та географії експонування, розширенню професійних контактів між членами клубів [1]. У 2009 році на фестивалі фотоклубів України «Імпульс» зайняв почесне друге місце та був нагороджений сертифікатом на зйомку в Київській фотостудії рекламної фотографії «М-1», а також річну підписку на журнал під назвою «Photographer». У 2014 році «Імпульс» продемонстрував свою виставку під назвою «Sensible...» у Одесі, Львові та Німеччині.

Обласний центр став місцем експонування робіт кращих фотомайстрів як усієї України (із Запоріжжя, Києва, Кривого-Рогу, Львова, Луцька, Миколаєва, Одеси, Рівного і т. д.), так і зарубіжжя (Італії, Німеччини, Чехії). Принагідно зауважимо, що члени фотоклубу «Імпульс» беруть активну участь у регіональних, всеукраїнських та міжнародних виставках, фестивалях ярмарках, конкурсах різних рівнів. Доказом цьому є той факт, що протягом п'яти років членами фотоклубу було проведено понад дев'яносто виставок. «Головне завдання клубу, який відроджує традиції художньої фотографії в місті Суми, – це не скільки навчання технічним аспектам майстерності, скільки виховання творчих вмінь членів клубу» [10, с. 1].

Отже, за роки своєї діяльності клуб підвищив власний авторитет та виставкове життя обласного центру серед інших творчих організацій, а його окремі члени отримали визнання в професійному середовищі.

Враховуючи факт існування різноманітних фотоклубів на теренах України, варто порушити питання вивчення їхньої творчої діяльності при підготовці педагогів в вищих навчальних закладах. Мета полягає в тому, щоб розширити кругозір педагога, поглибити знання і дати уявлення про сутність, види та жанри фотомистецтва. Разом з тим, сформувати вміння застосовувати історичні, краєзнавчі й мистецтвознавчі знання про розвиток культури і мистецтва рідного краю. На наше глибоке переконання майбутній педагог повинен добре орієнтуватися в мистецькому просторі свого регіону, що сприятиме реалізації творчого потенціалу вчителя, формуванню естетичних смаків, шанобливого ставлення до мистецьких надбань свого краю.

**Висновки.** Таким чином, підсумовуючи наше дослідження можемо зробити наступні висновки: використання елементів методики викладання фотомистецтва у вищих навчальних закладах сприятиме:

- розвитку таких специфічних якостей особистості як: ініціативність, самостійність, креативність, критичність;
- формуванню нестандартного, нестереотипного мислення;
- вдосконаленню навичок спілкування професійною мовою;
- формуванню здатності майбутнього фахівця ефективно оперувати знаннями та застосовувати їх в професійній діяльності;
- забезпеченню тісного зв'язку теорії з практикою,
- вихованню художніх інтересів творчої молоді;
- розвитку художнього смаку майбутніх вчителів;
- формуванню морально-естетичних ідеалів, світоглядних орієнтацій і компетенцій.

Відтак, впровадження елементів методики викладання фотомистецтва в освітньо-культурний простір України (зокрема на регіональному рівні) сприятиме розвитку нового художньо освіченого, інтелектуально й духовно розвиненого покоління українців.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Г. Искусство фотографии Слобожанщины в историко-культурном контексте / Г. Алексеева // Митець і його творчість у просторі сучасної культури : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Суми, 2012. – С. 149-151
2. Брайан П.В. Поисках кадра. Идея, цвет и композиция в фотографии / П. Брайан. – Москва, 2016. – 160 с.
3. Бажак К. История фотографии. Возникновение изображения / К. Бажак. – Москва, 2008. – 160 с.
4. Беджер Дж. Фотография и ее предназначение / Дж. Беджер. – Москва, 2014. – 240 с.

5. Зонтаг С. Про фотографію / С. Зонтаг. – Київ, 2002. – 189 с.
6. Михалкович В.И. Поэтика фотографии / В.И. Михалкович, В.Т. Стигнеев. – Москва, 1989. – 296 с.
7. Ролан Б. Camera lucida / Б. Ролан. – Москва, 1997. – 113 с.
8. Чибисов К.В. Очерки по истории фотографии / К.В. Чибисов. – Москва, 1987. – 225 с.
9. Яців Р. Художня фотографія / Р. Яців // Арклас. – 2009. – № 3. – С. 76-85.
10. Сумської городської фотоклуб «Імпульс»: буклет. – Суми, 2010. – 20 с.
11. Фотографи, імена яких потрібно знати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chik.lviv.ua/fotodrafiy-imena-yaky-potribno-znaty/>

#### REFERENCES

1. Alekseeva G. The art of photography of Slobozhanshchyna in the historical and cultural context / G. Alexeyev // The artist and his work in the space of modern culture: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference. - Sumy, 2012. - P. 149-151
2. Brian P. In search of the frame. The idea, color and composition in the photo / P. Brian. - Moscow, 2016. - 160 p.
3. Bazhak K. The history of photography. Appearance of the image / K. Bazhak. - Moscow, 2008. - 160 p.
4. Vyjer J. Photography and Its Purpose / J. Bedger. - Moscow, 2014. - 240 p.
5. Sontag S. About a photograph / S. Sontag. - Kyiv, 2002. - 189 p.
6. Mikhalkovich VI Poetics of photography / VI Mikhalkovich, V.T. Stigneev - Moscow, 1989. - 296 pp.
7. Roland B. Camera lucida / B. Roland. - Moscow, 1997. - 113 p.
8. Chibisov K.V. Essays on the history of photography / K.V. Chibisov - Moscow, 1987. - 225 p.
9. Yatsy R. Artistic photography / R. Yatsy // Arkla. - 2009. - No. 3. - P. 76-85.
10. Sumy city photo club "Impulse": booklet. - Sumy, 2010. - 20 s.
11. Photographs whose names you need to know [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.chik.lviv.ua/fotodrafiy-imena-yaky-potribno-znaty/>

УДК 377.091

Тютюнник І.С.  
ДПТНЗ «Сумське ВПУ будівництва і дизайну»

### ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В ПТНЗ

*У статті розкрито окремі проблеми впровадження методу проектів при вивченні історії в ПТНЗ. Розглянуто вплив проектної діяльності на навчальну активність учнів та уміння презентувати свої дослідження. А також науково обґрунтовано доцільність використання на уроках історії проектних технологій, які допомагають учням не лише засвоїти матеріал, а й творчо себе розкрити. Пропонується приклад використання методу проектування з конкретної теми.*

**Ключові слова:** компетентність, проектні технології, освітні технології, предметні компетентності.

**Тютюнник І.С. Проектные технологии как средство формирования предметной компетентности учащихся на уроках истории в ПТУ.**

*В статье раскрыты отдельные проблемы внедрения метода проектов при изучении истории в ПТУ. Рассмотрено влияние проектной деятельности на учебную активность учащихся и умение презентовать свои исследования. А также научно обоснована целесообразность использования на уроках истории проектных технологий, которые помогают ученикам не только усвоить материал, но и творчески себя раскрыть. Предлагается пример использования метода проектирования по конкретной теме.*

**Ключевые слова:** компетентность, проектные технологии, образовательные технологии, предметные компетентности.

**Tutyunnik I.S. Design technologies as a means of forming the subject competence of students at history lessons in vocational schools.**

*Schools is explored in the article. It is given a clear vision on influence of the project activity on students' learning process and capability to present their research. The article also describes scientifically proved expediency of using project technologies at History lessons, which help students not only to master the material but reveal themselves in a creative way. An example of using of the project method for a specific topic is suggested.*

**Key words:** competence, project technologies, educational technologies, subject competence.

Сучасні цивілізаційні тенденції розвитку висувають нові вимоги до людини, а це означає – й до освіти. Сьогодні ПТНЗ потрібні творчі педагоги, які вміють працювати з дітьми, з колективом, глибоко розуміють і знають свою роль у суспільстві, вміють використовувати набуті знання, вміння та навички на практиці, тобто професійно компетентні.

З огляду на це, основною метою освіти є підготовка кваліфікованого педагога відповідного рівня та профілю, конкурентноздатного на ринку праці, компетентного, який вільно володіє професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності, готового до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності. Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є оновлення освіти, перенесення уваги з процесу навчання на його результат, орієнтація змісту й організації навчання на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів його запровадження.